

رابطه بین ریسک عملیاتی و مالی با ارزش افزوده اقتصادی در

شعب بانک صادرات ماهشهر

یاسمن کوه شکن

کارشناس ارشد حسابداری، مدرس دانشگاه علمی کاربردی استان خوزستان، مرکز خانه کارگر اهواز

yasaman.koohshekan@yahoo.com

دکتر محمد خدامرادی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه

Mohammad_moradi57@yahoo.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ریسک عملیاتی و مالی با ارزش افزوده اقتصادی در شعب بانک صادرات شهرستان ماهشهر می‌باشد. این پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی بوده است. جامعه آماری این پژوهش ۸ شعبه از شعب بانک صادرات شهر ماهشهر می‌باشد. برای جمع‌آوری داده‌ها، از داده‌های بانک‌ها استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار و ایویوز و آزمون‌های پانل دیتا استفاده گردید. نتایج نهایی هر دو فرضیه را تأیید کرد.

کلمات کلیدی:

ریسک عملیاتی، ریسک مالی، ارزش افزوده عملیاتی.

مقدمه

پدیده ریسک، یکی از کلیدی‌ترین مشخصه‌های شکل‌گیری تصمیم در حوزه سرمایه‌گذاری امور مربوط به بازارهای مالی و انواع فعالیت‌های اقتصادی است. گروهی از اقتصاددانان تعریف وسیع‌تری از پدیده ریسک ارائه دادند. آنها بروز هرگونه پیشامد و واقعه‌ای را که به صورت بالقوه از طریق اعمال و ایجاد محدودیت بر ظرفیت و فعالیت‌های سازمان، امکان تحقق اهداف سازمان را متزلزل کند، ریسک می‌نامند.

بدیهی است در دنیای نوین بانکداری، عدم توجه به مفاهیم و بازده، متنوع‌سازی سرمایه‌گذاری، انواع ریسک، کمی‌سازی ریسک و عدم استفاده از تکنیک‌ها و فنون ریاضی و آماری، جهت اخذ تصمیمات بهینه و تأثیر بر ارزش افزوده اقتصادی... می‌تواند خطرات جبران‌ناپذیری برای بانک‌ها در برداشته باشد.

بیان مسئله

ارزش افزوده اقتصادی، مقیاسی در جهت منافع سهام‌داران است و مدیران نیز با همان هدف مشمول ارزیابی و اعطای پاداش قرار می‌گیرند (استون و دیگران^۱، ۲۰۰۱). ارزش افزوده اقتصادی به عنوان معیار مالی سنجش عملکرد، مبتنی بر ارزش افزوده است (رهنمای رودپشتی، ۱۳۸۲). ریسک یا خطر به عنوان احتمال محقق نشدن پیش‌بینی‌های آینده تعریف می‌شود (نصراله، ۱۳۸۴). پدیده ریسک در حوزه‌های زیادی در اقتصاد قابلیت مطرح شدن دارد که یکی از مهم‌ترین این حوزه‌ها بانک است که به علت اهمیت بسزایی که در نظام اقتصادی دارند، مورد توجه خاص قرار می‌گیرند.

ضرورت و اهمیت تحقیق

گرونینگ و همکاران^۲ (۱۹۹۹) در تحقیقی که در بانک جهانی صورت گرفت، طبقه‌بندی از ریسک ارائه نمودند. این طبقه‌بندی با وجود اینکه به طور خاص در مورد ارزیابی ریسک‌ها در بانک‌ها مطرح شده است، از لحاظ موضوعی و محتوایی قابلیت کاربرد برای سایر موسسات و سازمان‌های تجاری را نیز دارد. گرونینگ در این مدل به ریسک وقایع اشاره دارد که به نوعی معنای تغییرات مثبت و منفی در منافع آینده را مدنظر قرار داده و به چهار طبقه ریسک مالی، عملیاتی، تجاری و ریسک وقایع اشاره می‌کند (اسدی‌پور، ۱۳۸۴).

ریسک‌های مالی و عملیاتی تأثیرات زیادی بر عملکرد بانک‌ها دارند و ارزش افزوده اقتصادی، یک معیار بر ارزیابی عملکرد می‌باشد و در صورت وجود رابطه بین آن‌ها بانک‌ها باید سعی در مدیریت کردن ریسک‌های مالی و عملیاتی خود داشته باشند.

^۱. stern et al

^۲. Greuning

مبانی نظری و پیشینه‌ی پژوهش

مبانی نظری:

ریسک عملیاتی: ریسک مربوط به زیان‌های مستقیم یا غیرمستقیم که منشأ آن‌ها فرایندهای ناکافی یا ناصحیح داخل سازمان، افراد، سیستم و یا وقایع خارج از سازمان می‌باشد. از آنجا که نیاز به شناسایی و مدیریت انواع ریسک‌های مالی و بانکی وجود یک مرکز بین‌المللی که وظیفه‌ی سیاست‌گذاری و ابلاغ دستورالعمل‌ها در ارتباط با بحث ریسک در سازمان‌ها را به عهده داشته باشد، ضروری ساخته است. از این رو بانک تسویه بین‌المللی با نام اختصاری (BIS)^۱ کمیته بال^۲ را که وظیفه‌ی اصلی آن نظارت بر وضعیت سرمایه بانک‌ها در کشورهای مختلف است را راه‌اندازی نمود. این کمیته همچنین وظیفه تعیین استانداردهای مربوط به ریسک‌های بانکی را بر عهده دارد.

ارزش افزوده اقتصادی: شاخصی است که به کنترل کل ارزش ایجاد شده شرکت در یک کسب و کار می‌پردازد. این شاخص، توسط استوارت ایجاد شد تا به بیان چالش‌هایی که شرکت‌ها در زمینه اندازه‌گیری عملکرد مالی مواجهند بپردازد. ارزش افزوده اقتصادی، اقتصادی با اندازه‌گیری سود پس از کسر بازده مورد انتظار سهامداران، سوددهی اقتصادی را بیان می‌کند.

پیشینه‌ی پژوهش:

- یادگار محمدی (۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان «بررسی ارتباط ارزش افزوده اقتصادی و ریسک سیستماتیک در بورس اوراق بهادار تهران» انجام دادند. جامعه آماری ۵۸ شرکت بود. نتایج نشان داد بین ریسک سیستماتیک و ارزش افزوده اقتصادی رابطه معنادار در جهت عکس وجود دارد.

- سمیه حبیبی خلیج و همکاران (۱۳۹۰) پژوهشی با عنوان «رابطه ریسک تجاری و ریسک مالی با ارزش افزوده اقتصادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» انجام دادند. در این پژوهش با مطرح کردن فرضیه‌ها پس از محاسبه متغیرهای پژوهش توسط روش آماری به تحلیل یافته‌ها پرداخت. نتیجه نشان داد بین ریسک تجاری با ارزش افزوده اقتصادی مبتنی بر ارزش بازار و دفتری رابطه معناداری مثبت وجود دارد و بین ریسک مالی با ارزش افزوده اقتصادی مبتنی بر ارزش بازار و دفتر رابطه وجود دارد.

هال^۳ (۱۹۹۸) ارتباط بین ارزش افزوده بازار و ارزش افزوده اقتصادی و همچنین ارتباط بین ارزش افزوده بازار با دیگر معیارهای مالی مثل بازده دارائی، بازده حقوق صاحبان سهام و سود هر سهم را در آفریقای جنوبی مورد بررسی قرار دادند. او در مطالعه‌ی خود به ضریب همبستگی پایینی رسید، اما ارزش افزوده اقتصادی همبستگی بهتری با ارزش افزوده بازار نسبت به سایر معیارها نشان داد.

^۱ . Bank for International settlements

^۲ . Bassel committee

^۳ . Hall

بال و برادن^۱ (۱۹۶۹) با بررسی ۲۶۱ شرکت در دوره زمانی (۱۹۴۶-۱۹۶۶) به این نتیجه رسیدند که رابطه معناداری میان ریسک سیستماتیک و متغیرهای حسابداری وجود دارد. آنها رابطه بین سود عملیاتی و ریسک سیستماتیک را آزمون کردند.

فرضیه پژوهش

- ۱- بین ریسک مالی و ارزش افزوده اقتصادی در بانک صادرات شهر ماهشهر رابطه معنادار و مثبت وجود دارد.
- ۲- بین ریسک عملیاتی و ارزش افزوده اقتصادی در بانک صادرات شهر ماهشهر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی زیرا نتایج آن برای بانکها کاربرد دارد و از بُعد میزان کنترل متغیرها جزء پژوهش‌های توصیفی از نوع همبستگی، چون به صورت کمی به ارتباط بین متغیرها می‌پردازد، و از لحاظ زمان گردآوری داده‌ها، مقطعی است جامعه آماری پژوهش شامل ۸ شعبه از شعب بانک صادرات شهر ماهشهر بوده (در این تحقیق نیازی به نمونه‌گیری نیست) از کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها برای جمع‌آوری اطلاعات، تعاریف و پیشینه‌ی تحقیق استفاده گردید و برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از داده‌های آماری صورت‌های مالی بانکها استفاده شده و همچنین آزمون فرضیه‌ها از پانل دیتا و نرم‌افزار *views* است.

تحلیل یافته‌ها :

آمار توصیفی

در این قسمت به بررسی شاخص‌های توصیفی پرداخته می‌شود.

جدول شماره ۱ - جدول آماره‌های توصیفی پژوهش

متغیرها	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
AVE	۰/۷۷	۰/۷۸	۰/۹۳	۰/۲۶	۰/۱۸
RF	۰/۴۴	۰/۴۶	۰/۸۰	-۰/۰۵	۰/۳۶
RP	۰/۸۴	۰/۸۱	۰/۹۵	۰/۷۶	۰/۰۶

تعریف متغیرها: (AVE ارزش افزوده اقتصادی)، (RF ریسک مالی بانک)، (ریسک عملیاتی RP)

^۱. Ball & Brown

یافته‌های استنباطی:

در این قسمت به بررسی و تحلیل فرضیه‌ها پرداخته می‌شود.

فرضیه اول: بیک ریسک مالی و ارزش افزوده اقتصادی در بانک صادرات شهر ماهشهر رابطه معنادار و مثبت وجود دارد.

فرضیه دوم: بین ریسک عملیاتی و ارزش افزوده اقتصادی در بانک صادرات شهر ماهشهر رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول شماره ۲- نتایج برآورد مدل

متغیر	ضریب	تی استودنت	معناداری	VIF
عرض از مبدا	۰/۷۳*	۸۹/۶۹	۰/۰۰	-
Rip	۱/۳۹*	-۳/۶۲	۰/۰۰	۱/۷۶
RP	-۰/۱۱	-۲/۵۱	۰/۰۱۴	۱/۴۵
ضریب تعیین ۹۴٪				
آماره فیشر (معناداری) ۱۹/۱۸** (۰/۰۰)				
ضریب تعیین تعدیل شده ۹۴				
آماره دوربین و استون ۱/۵۹				

** و * به ترتیب معناداری در سطح ۱٪ و ۵٪

معناداری آماره‌ی فیشر (۶۱/۸۹) در سطح ۱٪ حاکی از معناداری کلی مدل برآورده شده است. مقدار آماره دوربین و استون (۱/۵۹) حاکی از عدم وجود مشکل خود همبستگی سریالی مرتبه اول در اجزای اخلاص مدل برآورده شده است. ضریب تعیین و ضریب تعدیل شده نیز نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل در مجموع حدود ۹۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تعیین می‌نمایند.

نتیجه:

محاسبه‌ی ریسک توسط بانک‌ها در کاهش زیان ناشی از نوسانات نرخ ارز موثر می‌تواند می‌باشد. بدین ترتیب ریسک و بازده در سرمایه‌گذاری‌ها نقش کلیدی داشته و در مواقعی که رویدادهای آتی بطور کامل قابل پیش‌بینی نبوده و برخی از رویدادها ترجیح داده باشد عامل ریسک وجود دارد. تاثیر عامل ریسک بر موقعیت مالی بانک‌ها و موسسات مالی انکارناپذیر است و به همین دلیل می‌تواند به صورت بالقوه تصمیم‌های مالی را تحت تأثیر قرار دهد. وجود ریسک اعتباری در بانک‌ها می‌تواند نتایج زیر را داشته باشد. زمانی که بانک‌ها با مشکل نقدینگی مواجه می‌شود برای تأمین آن اقدام به فروش دارائی‌های خود به قیمتی کمتر از ارزش بازار می‌کند. مواجه شدن با ریسک نقدینگی باعث می‌شود تا بانک‌ها مجبور به پذیرش هزینه‌های بالاتر از نرخ‌های معمولی بازار برای تأمین منابع مالی شود. زیان‌های برگرفته از ریسک‌های عملیاتی که سازمان‌های مختلف از جمله بانک‌ها به علت رشد استفاده از فناوری و افزایش ارتباطات میان مشتریان با آن درگیر هستند به طور عمده ناشی از سرقت‌های داخلی، سرقت‌های خارجی هستند

وجود رابطه منفی بین ریسک مالی و عملیاتی و ارزش افزوده اقتصادی به روشنی بیانگر این نکته است که تمام عوامل بازار به صورت منفی در مقدار ارزش افزوده اقتصادی شرکت‌ها تأثیر گذاشته‌اند.

پیشنهادهای:

بانکها باید ریسک اعتباری موجود در تمامی محصولات و فعالیت هایشان را شناسایی و مدیریت نمایند
ریسک های جدید مستلزم برنامه ریزی و نظارت دقیق میباشند تا بانک مطمئن گردد که این ریسک ها به طور مناسب شناسایی و مدیریت می شوند
پیشنهاد میشود سازمان بورس با تدابیر نظارتی و مقرراتی لازم امکان ارایه اطلاعات دقیق وبه موقع را که میتواند در محاسبه ارزش افزوده و ارزیابی ریسک موثر باشد تامین نماید تا به این ترتیب رانت اطلاعاتی ناشی از عدم دسترسی مساوی به اطلاعات کاهش یابد

منابع:

۱. نوذری، مرضیه و نبوی، سیدعلی (۱۳۹۴)، رابطه بین ارزش افزوده اقتصادی و ریسک در شرکت‌های پذیرفته شده‌ی در بورس اوراق بهادار تهران، نخستین کنفرانس بین المللی بورس، بانک، بیمه با رویکرد توسعه پایدار ارتباط دانشگاه با صنعت.
۲. ترابی، رضوان، و رضایی، مرتضی (۱۳۹۳)، شناسایی، تبیین و اولویت‌بندی عوامل ریسک مالی در شرکت‌های انتقال گاز، دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت چالش‌ها و راهکارها، ۱۴ صفحه.
۳. محمدی، یادگار، (۱۳۹۱)، بررسی ارتباط ارزش افزوده اقتصادی و ریسک سیستماتیک در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی حسابداری، مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری، گرگان، دانشگاه جامع علمی کاربردی استان گلستان.
۴. حبیبی خلج، سمیه، و جباری، هادی و عباس زاده، محمدرضا (۱۳۹۰)، بررسی رابطه ریسک تجاری و ریسک مالی با ارزش افزوده اقتصادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم اداری و اقتصادی.

5. Mohammadreza Abbaszadeh a, somayeh Habibi Khalaj b, Hadi Jabbari Nooghatic (2013), Relation ship between operational and financial Risk and Economic value added: Iranian evidence Asian journal of Research in Banking and Finance, vol. 3, November2013, pp. 66-85.

6. Philippon, Thomas and Richard, Matthew (2010), "Measuring systemic Risk", International journal of Business and management, vol. 4, No.3, may.

7. De sai, A.M. and Ferri, F. (2006). Understanding Economic value added. [online] <http://Harvard businessonline. Hbsp. Harvard. Edu/ bo2/ en/ comman/ item- detail. Jht ml? id= 206016>.

8. Ismail, A. (2006), "Is Economic value added mor Associated with stock Return than Accounting eavning? The uk Evidence", International journal of managerial finance.

9. Hall. "Study of relationship between MVA and EVA for south African companies", journal of finance 1998; 2(1): 26-38.

10. Ball, R and P Brown (1969), "Portfolio Theory and Accounting", journal of Accounting Research, Autumn, pp 300-323.